

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha, 2021

Stefani Dudikj

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ
Zpěv

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**„COSÌ FAN TUTTE, SE ZAMĚŘENÍM NA POSTAVU
DESPINY“**

Stefani Dudikj

Vedoucí práce: doc. Mgr. Art. Helena Kaupová

Oponent práce: MgA. Natalija Melnik

Datum obhajoby: 06.09.2021

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music
Voice

MASTER'S THESIS

**„COSÍ FAN TUTTE, WITH FOCUS ON THE CHARACTER
OF DESPINA”**

Stefani Dudikj

Thesis Supervisor: doc. Mgr. Art. Helena Kaupová

Thesis Opponent: MgA. Natalija Melnik

Date of thesis defense: 06.09.2021

Academic title granted: MgA.

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

„COSÍ FAN TUTTE, SE ZAMĚŘENÍM NA POSTAVU DESPINY“

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zpracováním opery *Così fan tutte*, jejím vznikem, prvními pokusy o její uvedení a představení opery v moderní verzi studentského zpracování v operním studiu HAMU. Dále se budu věnovat mé vlastní zkušenosti s rolí Despiny a její přípravou. Nakonec se budu věnovat interpretačnímu pohledu na obě árie Despiny, překladu textu libreta, a také se zmíním o třech slavných zpěvačkách, které tuto roli úspěšně ztvárnily.

Klíčová slova: W. A. Mozart, Lorenzo Da Ponte, *Così fan tutte*, Despina, opera, zpěv, soprán, Kateřina Kněžíková, Cecilia Bartoli, Danielle de Niese

Abstract

In my master's thesis I will talk about Wolfgang Amadeus Mozart's most famous opera *Così fan tutte*. The opera's origin, first tries, first attempts and performances of the work, and the modern version which was a student project in the opera studio HAMU. I will discuss my own experience and preparations for role of Despina. Finally at the end I will present the interpretation of the two of Despina's arias, and translation of the libretto, also I would mention three very famous sopranos that interpreted the very same role.

Key words: W. A. Mozart, Lorenzo Da Ponte, *Così fan tutte*, Despina, opera, voice, soprano, Kateřina Kněžíková, Cecilia Bartoli, Danielle de Niese

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce doc. Heleně Kaupové, za velkou podporu, za odborné vedení a především za mnohočetné konzultace a poskytnutí cenných informací. Velké poděkování patří profesorce italského jazyka Marii Kronbergerové za pracovní překlad *Così fan tutte*.

Obsah

Seznam příloh	
Úvod	10
1. Mozart, Da Ponte	11
2. O vzniku díla a první představení.....	15
3. Così fan tutte z hudebního hlediska	17
4. Così fan tutte	20
4.1. Così fan tutte - Obsah opery	21
4.2. Così fan tutte - První obsazení	30
4.3. Rozbor postav	32
5. Così fan tutte v Čechach	34
6. Così fan tutte na francouzské a německé scene v 19. století	36
Německo	40
7. Příběh z budoucnosti HAMU 2018	42
8. Interpretační rozbor árie Despiny	44
8.1. Text libretto překlad	47
9. Nejznámější představitelky Despiny	50
▪ Kateřina Kněžíková	50
▪ Cecilia Bartoli	53
▪ Danielle de Niese	55
Závěr	56
Seznam literatury	58
Přílohy	61

Seznam příloh

Příloha č. 1 Pracovní překlad libreta Così fan tutte - M. Kronbergerová (2005)

Příloha č.2 První plakát v divadelní inscenaci Národního divadla v roce 1919 Stavovská. Stavovské divadlo se stala další scénou Národního divadla v Praze

Příloha č.3 Fotografie kostýmu z premiéry 21. listopadu 1929 ve Vídeňské státní opeře, Maria Gebhardt (Fiordiligi) a Wanda Achsel (Dorabella), Karl Hammes(Guglielmo) a Karl Hauss (Ferrando

Příloha č.4 Fotografie z inscenace Così Fan Tutte, Příběh z budoucnosti, HAMU 2018

Příloha č.5 Plakát světové premiéry 26. ledna 1790 ve starém vídeňském Burgtheatru

Úvod

Così fan tutte, Takové jsou všechny aneb Škola milenců, je jedna z nejdiskutovanějších Mozartových oper od premiéry dodnes. Také jeden z výjimečných a slavných kusů, které Mozart a Da Ponte vytvořili.

Tato práce poslouží jako rozbor Mozartova díla Così fan tutte, a především se zaměří na postavu Despiny. Toto téma jsem si vybrala proto, že jsem roli Despiny nastudovala a zpívala. Role a opera mě zaujaly již na počátku studií, a proto jsem se rozhodla se s ní tím blíže seznámit.

V první části práce řeknu pár slov o životě Wolfganga Amadea Mozarta a Da Pontého. Popíšu jakým způsobem a kde opera vznikla, jak byla formována. Rozeberu ji z hudebního hlediska a uvedu datum a okolnosti první premiéry.

Ve druhé části budu hovořit o ději Così fan tutte. Charakterizují také postavy a jejich první obsazení.

Ve třetí kapitole blíže rozeberu postavu Despiny. Potom budu hovořit o prvních pokusy o uvedení opery v zahraničí, přesněji na německé a francouzské scéně, a v českých. Poté se věnuji mé vlastní zkušenosti s rolí a její přípravou, a představení opery v moderní verzi, projektu HAMU 2018.

V poslední kapitole budou zobrazeny obě Despininy árie s interpretačním pohledem a překladem textu. Nakonec se zmíním o třech zpěvačkách, které tuto roli ztvárnily.

1. Mozart, Da Ponte

Je to požehnání, že Mozart a Da Ponte měli příležitost spolupracovat. Díky tomu vzniklo několik děl, která jsou dodnes zachovaných a prováděných považována za nejvýznamnější a nejhodnotnější. Těmito díly jsou Don Giovanni, Figarova svatba a Così fan tutte. Na rozdíl od Dona Giovanniho a Figarovy svatby, Così fan tutte je již od doby svého napsání jednou z nejdiskutovanějších Mozartových oper.

Wolfgang Amadeus Mozart (27. ledna 1605–5. prosince 1791) se narodil v Salzburgu v hudební rodině. Mozart byl vášnivým cestovatel jeho cesty naplnily velkou část jeho života a významně ovlivnily jeho tvorbu. Během svého života zažil spoustu vzestupů a pádů, ale svými pády se nikdy nenechal zastavit. Jeho osobnost byla vždy dětinská. V době Mozartova života Italové nastavovali mezinárodní standardy pro operu a italština byla univerzálním jazykem hudby a opery. Přestože byl Mozart Rakušan, většina jeho oper byla napsaná v italštině. Ačkoliv jeho skladatelská kariéra byla krátká, jeho hudební odkaz je rozsáhlý. Složil více než 600 skladeb, mezi něž patří 41 symfonií 27 klavírních koncertů, více než 30 smyčcových kvartet, mnoho kvintetů, světově proslulé koncerty, klavírní a houslové sonáty a samozřejmě 22 jedinečných oper.

MOZARTOVY OPERY
„Die Schuldigkeit des ersten Gebotes“
„Apollo et Hyacinthus“, (v překladu: Apolo a Hyacinthus neboli Hyacintova proměna) 1767
„Bastien und Bastienne“ (Bastien a Bastienka) 1768
„La finta semplice“ (Prostá léčka) 1768
„Mitridate, re di Ponto“ (Mithridates, král pontský) 1770
„Ascanio in Alba“ (Ascanio v Albě) 1771
„Il sogno di Scipione“ (Scipionův sen) 1772
„Lucio Silla“ 1772

„La finta giardiniera“ (v př. Zahradnice z lásky) 1774
„Il re pastore“ (Král pastýř) 1775
„Zaide“ 1779
„Thamos, König in Ägypten“ (Thamos, egyptský král) 1773/1779
„Idomeneo, re di Creta“ (Idomeneo, král krétský) 1781
„Die Entführung aus dem Serail“ (Únos ze Serailu) 1782
„L'oca del Cairo“ (Káhirska husa) 1784
„Lo sposo deluso“ (Oklamaný manžel) 1784
„Der Schauspieldirektor“ (Divadelní ředitel) 1786
„Le nozze di Figaro“ (Figarova svatba) 1786
„Don Giovanni“ 1787
„Così fan tutte“ (Takové jsou všechny) 1790
„Die Zauberflöte“ (Kouzelná flétna) 1791
„La clemenza di Tito“ (Korunovace Tita) 1791 ¹

Složil opery všech v té době existujících žánrů:

Opera buffa: Opera buffa má své kořeny v italské commedia dell'arte.

V období renesance pouliční hráči používali satiru, ironii a parodii všech očekávání tehdejší své společnosti a jejích institucí a zdůrazňovali. Takovými operami jsou např. „La finta semplice“ (1768), „La finta giardiniera“ (v př. Falešná zahradnice; 1775), „Le nozze di Figaro“ (v př. Figarova svatba; 1786), „Don Giovanni“ (1787), „Così fan tutte“ (v př. Školá milenců 1789).²

¹ Mozartovy opery seřazené podle Köchlova seznamu/ 1 Seznam oper a oratorií W. A. Mozarta. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018

[cit. 2018-04-20]. Dostupné z:

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_oper_a_oratori%C3%AD_W._A._Mozarta, n.d.)

² Improvizovaný druh populární komedie v italských divadlech 16. – 18. století, založený na základních postavách. Herci přizpůsobili svůj komický dialog a akci podle několika základních zápletek (obvykle milostné intriky).

Opera Seria: Vážné italské opery, jejichž témata jsou především mytologie, historie a řecká tragédie. V tomto žánru hudební drama obvykle líčí hrdinské nebo tragické konflikty, do nichž jsou typicky zahrnuta morální dilemata, jako je láska a povinnost a loajalita. Mozartovými nejznámějšími operami Sérii jsou „Idomeneo“ (1781) a „La clemenza di Tito“ (v př. Korunovace Tita; 1791). Korunovace Tita byla složena na počest oslavy korunovace císaře Leopolda II. na českého krále, která se uskutečnila v Praze.

Singspiel: německá opera, jejíž styl se velmi podobá italské operní buffě. Singspiel představuje mluvený dialog, který je místy doprovázen recitativy. Příklady jsou: „Die Zauberflöte“ (v př. Kouzelná flétna; 1791) a „Die Entführung aus dem Serail“ (v př. Únos ze Serailu; 1782). V rámci svého jedinečného hudebního jazyka Mozart vynalezl různé způsoby zobrazení lidského emočního stavu. Lidské vlastnosti vyjadřuje nejen melodií, ale také prostřednictvím melodického klíče, tempa a rytmu.

Přátelství mezi libretistou Da Ponte a Mozartem bylo významné pro „Figarovu svatbu“, „Dona Giovanniho“ a „Così fan tutte“. Mozart velmi dobře věděl, že úspěch opery závisí především na libretistovi. Jejich přátelství v historii opery představuje jednu z mimořádných spoluprací.

Lorenzo Da Ponte, vlastním jménem Emanuele Conegliano (narození 10. března 1749 - 17. srpna 1838 v New Yorku), narozen v Ceneda, Itálie. Narodil se v židovské rodině, ale po smrti matky se obrátil a byl pokřtěn, aby se jeho otec mohl oženit s katoličkou ženou. Přijal jméno Lorenzo Da Ponte na počest biskupa z Cenedy. Lorenzo Da Ponte byl liberální myslitel, učitel, libretista a básník. V roce 1781 dostal nabídku od svého přítele Caterina Mazzoly, italského básníka a libretisty, aby se ujal pošty v Drážďanech. Mazzolà mu nabídl práci překladatele operních libret a doporučil, aby se snažil rozvíjet psaní. Také mu pomohl přihlásit se a získat místo libretisty v italském divadle ve Vídni. Vídeň je město, kde se Mozart a Da Ponte setkali. Po spolupráci s různými skladateli začal spolupracovat s Mozartem. Jeho vynikající libreta mají půvabnou, vtipnou a písňovou poezii, což jistě inspirovalo Mozartovy opery.

Lorenzo Da Ponte napsal libreta pro Antonia Salieriho, Martina y Solera a mnoha dalších, včetně třech Mozartových nejslavnějších oper: „Dona Giovanniho“, „Figarovy svatby“ a „Così fan tutte“.

V roce 1805 se Da Ponte přestěhoval do USA a v roce 1825 se Lorenzo Da Ponte stal prvním představitelem italské opery v USA.

Kromě libret pro světově proslulé Mozartovy opery bylo jeho největším úspěchem to, že uspěl v implementování italské kultury v USA.³

Mezi 28 operními librety Lorenzo Da Ponte napsal několik kantát a oratorií a poezii. Je také autorem několika knih, mezi něž patří:

- „Memoirs“- v př. Paměti, autobiografická kniha. Je překvapivé, že ve své knize věnoval opeře jen velmi malou část. Co se týče opery *Così fan tutte*, v této knize Da Ponte zmiňuje pouze svou lásku k pěvkyni Adrianě Ferarez, pro kterou napsal roli Fiordiligi.

Je také autorem knihy: „Ordine necessarissimo in una Direzione teatrale“ v př. „Nezbytný systém vedení divadelního provozu“ a „Scelta ed approvata un'opera dalla Direzione Imperiale“ v př. „Výběr a schvalování opery vedením císařského dvora“. Tato dvě díla jsou velmi důležitá pro italskou operu. Jsou uložena v archivech rakouské němovny, soudu a státních archivech.

³ (<https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8&t=136s>, n.d.)

2. O vzniku díla a první představení

V Mozartových a Da Pontových dokumentech a dopisech nacházíme o vzniku *Così fan tutte* velmi málo informací. Oproti tomu o vzniku oper *Don Giovanni* a *Figarova svatba* je v různých pramenech možné nalézt mnohem více informací. *Così fan tutte* byla složena v roce 1789 na objednávku císaře Josefa II, který si ji objednal hned po velkém úspěchu Figarovy svatby. Tvrdí se, že císař navrhl ke zpracování skutečnou událost, která se stala ve vídeňské společnosti. Neexistuje však žádný důkaz, který by s jistotou dokládal, že se jedná o příběh inspirovaný skandálem, ke kterému došlo ve Vídni došlo. Jako zkušený libretista, Da Ponte vytvořil originální libreto *Così fan tutte*, využil všechny události a všechny typické rysy vídeňské společnosti, které byly v té době aktuální, známé a relevantní. Zásadně přispěl k výrazným detailům opery. Příběh má mytologické a literární předky v příběhu *Proctis* a v *Boccacciových*, *Shakespearových* (*Cymbeline*) a *Cervantesových* dílech, která pojednávají o tématu věrnosti žen. V roce 1789 h 21. ledna a 26. ledna 1790 byla ve vídeňském Dvorním divadle Burg⁴ provedena první premiéra. Potom byla před smrtí Josefa II. *Così fan tutte* provedena ještě pětkrát. Císařova smrt dne 20. února 1790 vedla k uzavření všech divadel. Po něm následovalo dalších pět představení této opery, dvě v červnu (06.06. a 12.06.1790), kdy druhé představení bylo dirigováno samotným skladatelem, dvě v červenci (06.07 a 16.07.1790) a jedno v srpnu (07.08.1790). Ještě za Mozartova života byla opera uvedena i na jiných scénách, roku 1791 v Praze, Drážďanech, v Lipsku, ve Frankfurtu nad Mohanem, v Berlíně a Hannoveru. V každém představení byly provedeny změny v podobě hudebních variací a textových úprav. V souladu s dobovou praxí v německy mluvících zemích v 19. století byla *Così fan tutte* byla uvedena s německými překlady a úpravami. Ve Frankfurtu (1791), byl název přeložen jako "Liebe und Versuchung"- "Láska a pokušení"; v Stuttgartu (1796) byl překlad "Die Wette"- "Sázka"; v Hamburku (1795) "Mädchenlist" "Podvod dívek" ; ve Vratislavi (1806) byl název přeložen jako "Mädchenrache"- „Ženská pomsta“; ve Stuttgartu (1816) jako "Mädchen sind mädchen"- "Dívky jsou dívky"; v Berlíně (1820) překlad byl

⁴ Divadlo Burg, se od svého založení v roce 1741 používá k provádění oper a baletů. Divadlo bylo docela malé

“Die verfängliche Wette“- “Komplikované sázení”; ve Výmaru (1830) “Der Weiberkenner“- Znalec žen.⁵

Po Mozartově smrti 5. prosince 1791 opera *Così fan tutte* nebyla opět provedena v italštině až do roku 1858. Pouze několik divadel v Drážďanech, v Praze a ve Vídni po premiéře uvedly operu v původní italské verzi⁶.

Takové jsou všechny aneb Škola milenců, bouře emocí mezi svobodou a láskou, vášně, která končí bezmocným selháním. V opeře existují dvě sady protikladných konceptů: skutečné proti mystickému a rozum proti emocím. Tyto filozofie ztělesňují symetrické postavy. Sledujeme dva páry naivních milenců Ferrando a Dorabella; Giglielmo a Fiordiligi a dva materialističtí manipulanti (ve smyslu ovládnutí dramatu), Despina a Don Alfonso⁷.

Filozofický příběh lásky, romantická a tragická opera buffa, *Così fan tutte* je jedna nejhezčích Mozartových oper. *Così fan tutte* je opera plná intrik, a obrovského hudebního bohatství.⁸⁹

⁵ Klaus Hortschansky *Gegen Unwahrscheinlichkeit und Frivolität: Die bearbeitungen im 19. Jahrhundert. Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper.* ISBN: 3921733 03 0 (54)

⁶ Klaus Hortschansky *Gegen Unwahrscheinlichkeit und Frivolität: Die bearbeitungen im 19. Jahrhundert. Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper.* ISBN: 3921733 03 0 (55)

⁷ <https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

⁸ *The New Grove Dictionary of Opera*, edited by Stanley Sadie, ISBN 0-19-522186-9

⁹ *Mozart's Da Ponte operas: The Marriage of Figaro, Don Giovanni, Così fan tutte* by Burton D. Fisher

3. Così fan tutte z hudebního hlediska

Kombinace Mozartovy hudby a Da Ponteho libreta se stala kouzlem operního světa. Così fan tutte je perfektní komická opera plná emocí, která nás vždy inspiruje k debatování nebo k smíchu. Zůstává jedním z největších mistrovských komediálních hudebních děl. Je to dvouaktová opera, kterou ovlivněná divadelní tradice ve Vídni. Così fan tutte je ansámblová opera, zejména v prvním aktu, a to je hlavní rys této opery.¹⁰

Opera obsahuje 31 částí a z toho 14 jsou árie.¹¹ Jsou v ní skvěle prezentovány složité formy pěveckých ansámbľů a árií. Nejprve se klade důraz na ansámby, později na jednotlivé postavy.¹² Opera je napsána v klíči C-dur. Mozart skvělým způsobem pracuje s dechovými nástroji. Hlavní nástroje jsou většinou lesní rohy a trubky. Co se týče Mozartova stylu hudby, zpěváci jsou vždy podporováni dechovými nástroji, což zní úžasně, ale od zpěváků to vyžaduje opravdu čistou intonaci. Pro možnost provádění Mozartových oper je nutné mít neuvěřitelnou pěveckou techniku, úžasné barvy tónů a hlasovou flexibilitu stejně jako velké schopnosti hlasového ovládní.¹³

Obrázek 1: předehra, začátek

Předehra Così fan tutte je jednou z nejznámějších a nejuznávanějších. Dominují v ní dechové a smyčcové nástroje.¹⁴

¹⁰ Klaus Hortschansky- GEGEN UNWAHRSCHEINLICHKEIT UND FRIVOLITÄT: DIE BEARBEITUNGEN IM 19. JAHRHUNDERT. Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (str.9-23)

¹¹ <https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

¹²The Concise Oxford Dictionary of Opera, second edition- Harold Roenthal and John Warrack ISBN 019 3113221 X

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=8-r1XFz-zYg>

¹⁴ Opera- Průvodce operní tvorbou 11.vydání Anna Hostomská a kolektiv str. 18-19 ISBN 978-80-205-0637-5

Instrumentace: 2 flétny, 2 hoboje, 2 klarinety, 2 fagoty, 2 lesní rohy, 2 trumpety, tympány a smyčce struny.

Začíná v C-dur s krátkým, pomalým úvodem, který směřuje k efektivnímu prestu, což představuje motto opery. Na rozdíl od mnoha předeher předehra opery *Così fan tutte* neobsahuje téměř žádný melodický materiál z dalších částí opery. Jedinou výjimkou jsou akordy použité k ukončení andantního úvodu. Když předehra přijde do 12. taktu, orchestr hraje hudební motiv, který později podtrhuje slova *Co-sì fan tu-tte* v triu Dona Alfonsa, Guglielma a Ferranda „*Tutti accusan le donne*“¹⁵. *Co-sì fan tu-tte* je hlavní věta později spojená s intrikou operního příběhu.¹⁶

I když *Così fan tutte* je napsaná v neutrálním C-dur, Mozart používal dominantní tóninu a tonalitu, která obsahuje křížky, k vyjádření upřímnosti a pravdivosti. Křížky alternativně pohybující se směrem k subdominantě od C dur, označují falešný výraz a parodii.¹⁷ Mozart v opeře *Così fan tutte* a taktéž ve zbytku své opery používá tonalitu pro symbolické a ilustrativní účely. Vybírá klíče za účelem zdůraznění akcí protagonistů. V tomto případě zdůrazňuje vážné, nebo komické situace. Mozart prostřednictvím tonalit pomáhá vytvářet obraz události v příběhu.¹⁸ Opera obsahuje důvtipné výrazové prvky. Například *staccato* představuje ironii, intervalové skoky opery - serii.

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8>

¹⁶ Ludwig Finscher Mozarts musikalische regie, eine musikdramaturgische analyse. *Così fan tutte* Beitrage zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (str.9-23)

¹⁷ <https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

¹⁸ <https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

Table 1: Table indicating the linkage of tonality and sincerity of expression (Steptoe, 1988, pp.233-234)

False	Neutral- <i>Buffo</i> -Realism	Sincere
Eb major – ‘Sento, o Dio, che questo piede’ (6): Quintet	G major – ‘Donne mie la fate a tanti’ (26): Guglielmo	A major – ‘Un’ aura amorosa’ (17): Ferrando

Obrázek 2: Tabulka naznačuje spojení tonality a upřímnosti výrazu

Mozartovy melodie v sobě mají jiskru, technickou dokonalost formy, virtuozitu, šarm a spontánnost¹⁹. Umělci rádi hrají Mozarta, zpěváci rádi zpívají Mozarta. Hudba je tak úžasná a elegantní. V *Così fan tutte* se pojednává o náhodnosti života, nestydatosti, náklonnosti, krátkodobému trvání štěstí. Je to opera, která vtipně pojednává o různých životních situacích a o tom, jak jsou lidé ovlivňováni emocemi. Jedná se o mistrovsky vyváženou operu se vzrušujícím a nepředvídatelným vývojem. Na jedné straně stojí nevinnost a na druhé erotika a lákadlo, brutalita a něha, smutek a komedie. Opera je plná duchaplností, psaná se svrchovaným mistrovstvím. Ve srovnání s ostatními dvěma operami *Figarovou svatbou* a *Donem Giovanni*, v *Così fan tutte* je to prostředí všednější, každodennější, kde přes všechna velká slova a občasné přepínání žijí většinou emoce. Všechny elementy typické pro žánr opery buffy jsou aplikovány a orchestrace má velkou lehkost a eleganci, doprovázeny mistrovskou melodií, naplněnou vyváženou a výraznou originalitou. Každá nota dodává opeře radost, lehkost a důležitost, jasnost melodické linie, skutečný dojem a výraz plný komiky a nadsázky nadsázky. Všechny situace, emoce, smutek, radost i humor jsou zachyceny tak, aby je každý divák mohl s postavami zažít.²⁰

¹⁹ Mozart's Da Ponte operas: *The Marriage of Figaro*, *Don Giovanni*, *Così fan tutte* by Burton D. Fisher

²⁰ Průvodce operní tvorbou- Anna Hostomská ISBN 80-205-0344-7

4. Così fan tutte

Così fan tutte, ossia La scuola degli amanti, Takové jsou všechny, aneb Škola milenců

Opera o dvou dějstvích

Libretto - Lorenzo Da Ponte

Premiéra - Vídeň, Burgtheater 26.1.1790

Místo děje - Ve vesnici v Neapoli, Itálii, začátek 19. století

Postavy:

Sestry: Fiordiligi (sopran)

Dorabella (mezzosoprán)

Albánci: Ferrando (tenor), Dorabellin snoubenec

Guglielmo (baryton), Fiordiligin snoubenec

Spiklenci: Don Alfonso (bas), cynický filozof

Despina (soprán), služebná sester²¹²²

²¹ Mozart, W. A., Così fan tutte: takové jsou všechny: komická opera o dvou dějstvích (1908)

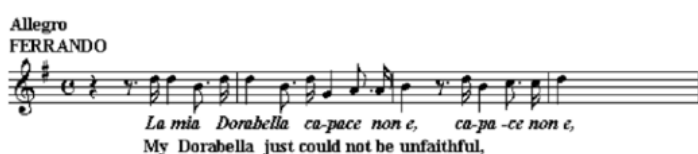
²² Mozart, W. A. Così fan tutte: opera buffa o dvou dějstvích (1960)

4.1. Così fan tutte - Obsah opery

Úvod: V domě v Neapoli bydlí dvě sestry, Dorabella a Fiordiligi, se svou služkou Despinou. Obě sestry jsou zasnoubené se dvěma důstojníky Guglielmem a Ferrandem.

První jednání: V hospodě v Neapoli sedí dva mladí důstojníci a jejich kamarád, cynický a starý filozof Don Alfonso. Diskutují o ženách. Don Alfonso pochybuje o věrnosti žen. Svým dvěma přátelům tvrdí, že ženám nelze věřit – zejména dvěma sestrám, které jsou snoubenkami těchto mladých důstojníků²³.

Guglielmo a Ferrando to ale rezolutně odmítají.

Obrázek 3:

Trio: Ferrando, Guglielmo
a Don Alfonso

Moje Dorabella nemohla být nevěrná...

Obrázek 4:

Trio: Ferrando,
Guglielmo a Don Alfonso

Moje Fiordiligi mě nikdy nezradila...

Don Alfonso vytvořil plán – Guglielmo a Ferrando budou předstírat, že byli povoláni do války; brzy poté se vrátí v přestrojení a pokusí se svést milenku toho druhého. Sázka je přijata.²⁴

²³ Opera- Průvodce operní tvorbou 11.vydání Anna Hostomská a kolektiv (3-4) ISBN 978-80-205-0637-5

²⁴ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

Mezitím dvě sestry sedí ve své zahradě a obdivují své medailony (medailony znamenají věčnou lásku), které obsahují obrázky jejich snoubenců. Obě jsou velmi šťastné a těší se na svatbu.²⁵

Obrázek 5: Duet: Fiordiligi a Dorabella

Ach pohled sestro

Obě čekají na své milence. Místo nich však přichází Don Alfonso a zahajuje svůj plán. Oznamuje zlou zprávu, že jejich milenci prý byli náhle povoláni k vojsku a musí neprodleně odjet. Dorabella a Fiordiligi se z této zprávy cítí smutné a beznadějně.

Kvintet mezi Donem Alfonsem a čtyřmi milenci představuje rozlučku.

Je to dojemné a dlouhé rozloučení v rámci smluvené hry.

Obrázek 6: Quintet: Ferrando, Guglielmo, Don Alfonso, Fiordiligi a Dorabella (rozloučení)

Cítím Bože, že tato noha váhá vykročit vpřed

Buben oznamuje nadcházející odjezd důstojnické lodi, Ferrando a Guglielmo odplouvají a jejich dámy jim přes slzy přejí šťastnou cestu a prosí je, aby jim každý den psali. Loď „odjede“ a Alfonso zůstává se sestrami v modlitbě za bezpečnou plavbu jejich snoubenců.²⁶

²⁵ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE ISBN 80-85921-85-5

²⁶ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

Obrázek 7: Trio: Don Alfonso, Fiordiligi a Dorabella (modlitba)

Mírný budiž vítr, klidné buďte vlny

Don Alfonso zůstal sám a smíchem se ujistil o úspěchu svého plánu. První část hry je úspěšně provedena.²⁷

Mezitím v pokoji v domě dvou sester jejich služka Despina uklízí a stěžuje si na svou práci. Připravuje svým paním obvyklou svačinu. Dorabella a Fiordiligi vstupují do místnosti. Dorabella hledá meč, jed, nebo cokoli, co by překonalo jejich ubohou osamělost a strach, že jejich milenci mohou být ve válce zabiti.

Obrázek 8:
Arie a recitativ: Dorabella

Vášeň neúprosné, které bouříte...

Sestry Despině všechno vysvětlily. Despina se sestrám vysmívá. Říká, že se nedá věřit mužům, zvláště ne vojákům. Doporučuje že, místo toho, aby jim bylo smutno, je lépe najít nové milence a bavit se.

Obrázek 9:
Arie: Despina

V mužích, ve vojácích...

Sestry zatím nesouhlasí s jejím názorem.

²⁷ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE ISBN 80-85921-85-5

Poté, co sestry odejdou, přichází Alfonso, aby si promluvil s Despinou a připravil další část hry. Za úplatek Despina vesele souhlasí, že pomůže k uskutečnění jeho plánu.

Alfonso jí představuje dva komicky a extravagantně oblečené „Albance“, šlechtice Guglielma a Ferranda. Prosí Despinu, aby přesvědčila Dorabellu a Fiordiligi, aby ve své osamělosti utěšily oba Albánce.

Když Dorabella a Fiordiligi přijdou, jsou z přítomnosti dvou Albánců řádně zděšené, zuří a nařizují jim, aby odešli.²⁸

(Guglielmo a Ferrando se přestrojili tak dobře, že je sestry ani Despina nepoznaly.)

Alfonso předstírá nadšení, když vidí tyto „albánské“ džentlmeny, kteří tvrdí, že jsou jeho velmi dobrými přáteli.

Rozzuřené dámy s neznámými cizinci ale odmítají jakýkoli kontakt. Fiordiligi tvrdí, že je věrná svému snoubenci Guglielmovi, a pevnost své věrnosti přirovnává se skalním útesem.²⁹

Obrázek 10:
Arie: Fiordiligi

Jak skalní útes neochvějný zůstává...

Poté, co uslyšeli o Fiordiligině vytrvalosti a viděli, že o ně dámy nejeví žádný zájem, oba důstojníci si nárokují své vítězství v sázce. Ale Alfonso je varuje, že jeho plán ještě není plně proveden.

Alfonso – velmi překvapen – žádá Despinu, aby mu poradila, jak pokračovat v plánu, a služebná přebírá iniciativu.

²⁸ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333 (10-13)

²⁹ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE ISBN 80-85921-85-5

Dorabella a Fiordiligi sedí v zahradě. „Albánci“ nečekaně vstoupí a začnou útočit na dámy za krutost jejich nevšímavosti vůči nim. V zoufalství muži předstírají, že jsou vedeni k sebevraždě, a říkají sestřím, že se kvůli jejich odmítnutí otrávil jedem.

Dále prokazují svůj úmysl předstíráním, že se v agónii válí a třesou se na zemi. Sestry se vyděsily a snaží se pomoci cizincům. Klečí vedle nich, cítí jejich pulzy, drží jejich hlavy. Ferrando a Guglielmo, dále předstírají své chování a zároveň obě dámy ostražitě pozorují.³⁰

Don Alfonso a Despina utekli, aby zavolali lékaře. Don Alfonso se vrací s lékařem, samozřejmě falešným. Jedná se o Despinu namaskovanou, jako velmi podivný doktor mluvící nesprávnou latinou.

Doktor vytváří nadrozměrný magnet³¹, obvykle označovaný jako vynález slavného Dr. Mesmera. Začne jím mávat nad těly pacientů, aby z nich vytáhl jed. Nakonec se „Albánci“ zázračně uzdraví.³²

Když se „Albánci“ uklidní ze svého předstíraného transu, začínají obdivovat neskutečnou sílu sester a to, že „zachránily“ jejich životy.

Poté oba mladí muži flirtováním a žádostmi o polibek obnovují vášnivý útok na sestry, ale jsou stále odmítáni. I tentokrát nad oběma muži vítězí ženská věrnost.

³⁰ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

³¹ (Mozartova inspirace pro Dr. Magnetica pochází od vídeňského Dr. Franze Antona Massnera, který léčil lidi hypnózou. V roce 1775 přepracoval Mesmer svou teorii „gravitace zvířat“ na jednu ze „zvířecích magnetismů“, ve kterých neviditelná tekutina v těle působila podle zákonů magnetismu. Podle Mesmera lze „zvířecí magnetismus“ aktivovat jakýmkoli magnetizovaným objektem a manipulovat s ním jakákoli trénovaná osoba. Překážky toku tekutin tělem se mohou vyvinout s (trans stavy, které často končí deliriem nebo křečemi), aby se obnovila harmonie osobního toku tekutin.

³² Margret Dietrich Dokumentation zur Urauffuhruumlaudng Così fan tutte Beitrage zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (49)

Druhé jednání:

V místnosti v domě dvou sester Despina pokračuje s výukou lásky a naléhá na sestry, aby přestaly být tvrdohlavé a začaly hledat dobrodružství a využily romantické příležitosti s těmi bohatými a hezkými „Albánci“, kteří pro ně byli ochotni obětovat vlastní životy.

Despina říká, že každá dívka v patnácti letech intuitivně ví, jak koketovat bez zamilování, a že láska se musí brát jako zábava, jako to dělají zralé ženy.

Obrázek 11:
Arie: Despina

Žena v patnácti letech musí znát každou velkou modu...

Sestry Despininy návrhy zpočátku odmítají a považují je za pouhé šílenství, ale Dorabella se obměkčuje a předpokládá, že by to všechno mohl být neškodný vtip. Zpočátku se Fiordiligi snaží zůstat pevná, ale poté se rozhodne přistoupit k přání své sestry, ovšem za předpokladu, že se vše musí dělat opatrně a slušně. Dorabella si pro sebe vybere temného „Albance“ Guglielma a Fiordiligi se rozhodne pronásledovat vysokého blondýna Ferranda. V této situaci si Dorabella vybrala snoubence Fiordiligi a Fiordiligi snoubence Dorabellu.

Později do sesterského pokoje vstupuje Alfonso a zve je na zahradu. Na zahradě byla nachystaná je slavnost s hudbou. Nejprve oba Albánci zpívají dámám serenádu. Poté je Don Alfonso a Despina nechávají v soukromí a z úkrytu sledují, co se stane. Oba páry se ocitají o samotě.³³

Guglielmo s jeho šarmem a sladkými slovy přiměl Dorabellu, aby se do něj zamilovala, a podaří se mu ji obrátit o její medailon od jejího snoubence, což

³³ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

znamená, že její srdce už nepatří Ferrandovi. Na druhé straně byl Ferrando Fiordiligi odmítnut.

Později Ferrando a Guglielmo porovnávají poznámky o svých milostných dobrodružstvích. Ferrando ujišťuje Guglielma dobrou zprávou, že Fiordiligi byla pevná a věrná svému snoubenci. Guglielmo se ale dovídá, že s Dorabellou je to právě naopak. Guglielmo ukazuje portrét, který Ferrando dal dříve Dorabelle jako projev své lásky. Rozzlobený Ferrando, zrazený a odvržený nakonec tvrdí, že Alfonso měl o ženské nevěře pravdu- nicméně se u Alfonsa bez ohledu na Ferranda dožaduje svého vítězství. Ve velkém utrpení volá po pomstě.

Alfonso si ale myslí, že aféra mezi Fiordiligi a Ferrandem bude pokračovat, a proto sázku ponechává otevřenou.

V arii "Donne mie la fate a tanti" Guglielmo vyjadřuje své podráždění a frustraci z nevěry žen.

S neustálým opakováním not a slov- Ogni giorno ve lo mostro, ve lo mostro, ve lo mostro... - (Každý den vám to ukazuji, ukazuji vám to, ukazuji vám to...)

-Donne mie la fate a tanti, a tanti, a tanti, a tanti... - (Mé ženy, děláte to mnoha, mnoha, mnoha, mnoha ...)

-Ma quel farla a tanti e tanti a tanti M'avvilisce in verità. - (Ale to, že to dělám tolika a tolika tolika lidem, mě ve skutečnosti ponižuje.)³⁴

Obrázek 12:
Arie: Ferrando

Zrazený, pohaněný, srdcem zrádným...

Dorabella si užívá zamilovanosti a snaží se donutit svou sestru, aby se rozhodla si vzít Albánce. Dorabella: - „Láska je jako zloděj, Istivý darebák, který může být božský a může být krutý a nenávislný, ale nakonec tak nádherný“.

³⁴ <https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

Obrázek 13:
Arie: Dorabella

Je láska zlodějčiek, hádek je láska...

Fiordiligi se ale nakonec rozhoduje zůstat silná a připravuje se se svou sestrou na to připojení ke svým milencům ve válce. Ale najednou dorazí Ferrando a prosí ji o lásku. Fiordiligi se zmateně obměkčuje na Ferrandova slova³⁵.

Guglielmo je zoufalý a zuřivě sleduje, jak ho jeho snoubenka odvrhla.

Guglielmo a Ferrando jsou naprosto překvapeni. Jejich milenky jsou jim opravdu nevěrné a oni samozřejmě ztrácí naději na výhru v sázce s Alfonsem. Nakonec Alfonso, přináší oběma mladíkům poučení, že takové jsou všechny, a oba mladí muži s tím souhlasí³⁶.

Obrázek 14:
Trio: Ferrando, Guglielmo a Don Alfonso

Opakujte se mnou, takové jsou všechny! Takové jsou všechny.

Drama ještě nekončí. Později se zařizuje sňatek. „Albánci“ se mají se sestrami oženit. Takže Despina společně s více služkami pořádají svatbu a všechno připravují.

Nakonec dorazí na svatbu milenci a slibují si věčnou lásku.

Potom přichází notář - Despina oblečená do notářských šatů a paruky.

Při podpisu smlouvy a uprostřed svatebního obřadu je slyšet, jak vojenská hudba oznamuje, že oba důstojníci jsou prý zpět z války.

³⁵ Wolfgang Amadeus Mozart Così FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

³⁶ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1 (10-13)

Ve zmatku se „Albánci“ a notář skrývají. V tom nepořádku se Guglielmo a Ferrando objevují. Předstírají, že narazili na svatbu. Nejprve najdou notáře. Pak najdou manželskou smlouvu. Sestry obviňují Don Alfonsa a Despinu z toho že je svedli na scestí. A pak Ferrando a Guglielmo odhalí, že Albánci byli oni a že všechno bylo jen zkouška věrnosti sester. Dorabella a Fiordiligi jsou řádně vytrestány. Ale všechno končí smířením a Don Alfonso se prohlašuje vítězem³⁷.

Na konci nám zbývá konečná satira. Kdo miluje koho? Kdo si vezme koho? Budou obě sestry moci těmto mužům znovu věřit?³⁸

Così fan tutte je dílo, které začíná čistě komedií, ve středu se stává velmi vážným, kdy se ženy vzdávají emocím, a nakonec všichni vyjdou moudřejší, ale vyděšení a nejistí v lásce.³⁹

³⁷ Opera- Průvodce operní tvorbou 11.vydání Anna Hostomská a kolektiv str.3-4 ISBN 978-80-205-0637-5

³⁸ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE ISBN 80-85921-85-5

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8&t=136s>

4.2. *Così fan tutte* - První obsazení

Dorabella, Louise (Luisa) Villeneuve, soprán

Její první vystoupení se uskutečnila v roce 1786 v Miláně; v roce 1788 zpívala roli Amore v opery "L'arbore di Diana", kterou napsal Vicente Martín y Soler.

Ohromila kritiky svými uměleckými dovednostmi a okouzujícím vzhledem.

Mozart pro ni napsal roli Dorabelly. „Arie Chi sa chi sa qual sia“ (Kdo ví, kdo ví, jaké je) (KV 582) "I Vado! Ma dove? - Oh Dio" (Já jdu! Ale kam? - Ach, Bože!) (KV 583) Mozart složil jen pro ní.

Fiordiligi, Adriana Ferrarese del Bene, Da Pontova milenka, italská

sopranistka; byla jednou z prvních interpretek Susanny v Mozartově "Le Nozze di Figaro" a první představitelkou Fiordiligi v *Così fan tutte*. Před příjezdem do Vídně studovala v Benátkách a v letech 1785-1786 zpívala v Londýně. Byla známá díky tomu, že zpívala v první vážné opeře a měla rozsáhlý nízký i vysoký resjtřík. V roce 1788 se přestěhovala do Vídně, kde výborně ztvárňovala role v opeře seria jako je např. Diana v "L'arbore di Diana". K jejím nejznámějším, rolím patří Fiordiligi z *Così fan tutte*. Roli Fiordiligi libretista této opery Da Ponte napsal pro ni. Znalci hudby tvrdí, že takový hlas ve vídeňském divadle nikdy nezněl.

Guglielmo, Francesco Benucci, byl mimořádný italský bas;

Narodil se v roce 1745 ve Florencii. Zpíval role v operách Mozarta i dalších skladatelů. Mozart ho popsal jako „obzvláště dobrého“ (v dopise z 7. května 1783). Svou kariéru začal ve své rodné zemi zpíváním rolí v operách buffa. Vystupoval ve významných divadlech včetně Florencie, Říma, Milána a Benátek. V roce 1783 rakouský císař Josef II. organizoval operní společnost specializující se na opery buffy. Benucci byl pozván, aby zaspíval roli Figara v *Le nozze di Figaro*. Ve druhém představení Benucci ztvárnil roli Blasia v opeře „La cuola de gelosi“⁴⁰ od Antonia Salieriho. Benucci zpíval role ve třech Mozartových operách. Roli Leporella z opery *Don Giovanni* zpíval 29. října 1787 na premiéře v Praze, v tehdejší Nosticově divadle (dnešní Stavovské divadlo). Dále zpíval roli Figara (premiéra v Burgtheater ve Vídni května 1786) a premiérové představení v opeře *Così fan tutte* jako Guglielmo.

⁴⁰ V.př Škola žárlivosti

Jeho největším úspěchem byla role Hraběte Robinsona (premiéra 7. února 1792) v opeře „Il matrimonio segreto“ v př. „Tajné manželství“ od Domenica Cimarosy. Benucci zemřel ve Florencii dne 5. dubna roku 1845.

Ferrando, Vincenzo Calvesi, úspěšný italský tenor, narozen v Římě v roce 1777. Byl aktivní v Itálii. Po úspěchu v Římě, představil se v Veroně a v Benátkách. Později se dostal do vídeňské opery Burgtheater, kde zpíval spolu se svou ženou, sopranistkou Teresou Calvesi. Ve Vídni debutoval v roce 1785 jako Sandrino v Paiselově „Il re Teodoro“. Později ve stejném divadle následovalo více rolí, jeho největším úspěchem byla role Ferranda v *Così fan tutte*. Další role, které zpíval ve Vídni, jsou Artemidoro v opeře „La grotta di Trofonio“ (v př. Jeskyně Trofonio) od Antonia Salieriho; Eufemio Syrakusy v opeře „Gli equivoci“ (v př. Nepochopení) od Stephena Storace (27. prosince 1786); Princ Don Giovanni v opeře „Una cosa rara“ (v př. Vzácná věc) od Vicenta Martína y Soler (17. listopadu 1786); Endimione v „L'arbore di Diana“ (v př. Strom Diany) od Vicente Martín y Soler (1. října 1787). Po odchodu z vídeňské scény pokračoval ve své kariéře v Itálii. V kritice „Grundsätze zur Theaterkritik“ byl popsán jako jeden z nejlepších tenorů Itálie. Zemřel v roce 1811.

Despina, Dorothea Bussani, rakouská sopranistka, narozená ve Vídni v roce 1763. Měla nádherně okouzlující hlas. Specializovala se na operu buffa. její nejvýznamnější role v Mozartových operách jsou Despina v *Così fan tutte* a Cherubino v *Le nozze di Figaro*. Proslavila se také rolí Fidalma v „Il matrimonio segreto“ od Domenica Cimarosy. V roce 1759 se přestěhovala do Itálie, kde pokračovala ve své pěvecké kariéře. Během své kariéry zpívala v v londýnském Královském divadle a v Lisabonu. Zemřela v roce 1809.⁴¹

⁴¹ Margret Dietrich Dokumentation zur Urauffuhrumlaudng *Così fan tutte* Beitrage zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (36)

4.3. Rozbor postav

Dorabella a Fiordiligi, dvě sestry, bydlí v domě v Neapoli. Dorabella je zasnoubena s Ferrandem a Fiordiligim s Guglielmem. Obě jsou v opeře prezentovány jako velmi naivní, nezralé a nezkušené. Zejména tím, že nepoznaly své maskované snoubence, a také v situacích ve finále obou aktů; ve scéně s falešným jedem a když nepoznaly Despinu jako doktorku a notáe, ani falešnou svatební smlouvu a celou falešnou svatbu.

Dorabellu Mozart ukázal jako dívku bez vlastního názoru a bez vlastního přístupu. Dělá to samé, co její sestra. Oproti tomu je její sestra tvrdá, alespoň na začátku si je jistá, má svůj vlastní postoj, je vážnější, opravdovější, odolnější ve svém odporu ke svodům.

Dorabella ukáže své opravdu nevěrné stránky bez jakýchkoli pochybností a bez obav ve scéně když, bez problémů oznámí své sestře a Despině, že je zamilovaná do albánského cizího muže desáté scéně druhého aktu.

- Fiordiligi: E se poi torneranno?

- Dorabella: Se torneran lor danno, noi saremo allor mogli, noi saremo lotane mille miglia v př. Fiordiligi: Co když se vrátí?

Dorabella: Vráťí se, jejich škoda, už budeme vdané a budeme daleko.

Naproti tomu Fiordiligi, jako ta svědomitější, se dostala do hry aspoň s pocitem viny, ale to neznamená, že je o hodně jiná než její sestra. Na konci, když nastal zmatek, byly sestry velmi našťvané.

Despina, služebná v domě sester, je nespokojena se svojí prací a stále si stěžuje. Když však zjistí důvod, proč jsou Fiordiligi a Dorabella velmi smutné, může konečně ukázat svoji další stránku. Což je divoká, inteligentní, zkušená v lásce, plná sebevědomí a velmi narcistická. Despina je sebevědomá, chytrá, živá, mazaná, je také ukázána jako materialistická, a to v scéně, kdy přijme Alfonsův plán bez jakéhokoli druhého přemýšlení. Je také sobecká a zlá. Za peníze je připravena prodat štěstí dvou sester. Má věcné nesentimentální názory, je vždy připravena hrát jakoukoliv komedii a hry si velmi užívá a dokonale se jí hodí.⁴²

⁴² <https://www.youtube.com/watch?v=NJYsGOI4kkg>

Nakonec se i ona zdá být trochu naivní. Aniž by to věděla, Alfonso ji také přelstil. Nečekala, že Ferrando a Guglielmo budou maskováni jako Albánci.

Pak si uvědomí, že možná zničila vztah mezi milenci. Na konci ukazuje svou emocionální stránku, kde se skutečně cítí provinile a se všemi soucítí.

Don Alfonso je cynický starý filozof. Pro něj jsou všechny ženy stejné, nevěrné. Podařilo se mu přimět své přátele, aby pochybovali o svých milenkách. Je ukazován jako velmi chytrý, moudrý, zkušený a rozhodující charakter. Alfonso v opeře má tak příliš co říct. Nemá téměř žádná sóla. I když přes něj padá rozhodující část tvorby manželství. Nakonec ale vše končí, jak plánoval. Zjevně se všichni naučili a vyrostli se Alfonsovou školou milenců.⁴³

Ferrando a Guglielmo, dva přátelé zamilovaní do svých snoubenek Dorabelly a Fiordiligi jsou, oba naivní, jelikož padli do Alfonsovy manipulace.

Ferrando ve srovnání s jeho přítelem Guglielmem je velmi emotivní, projevuje upřímně své emoce ohledně Dorabelly. Guglielmo vypadá tvrdší, s větší sebedůvěrou. V Alfonsově hře Ferrando vypadá jako, by tuto hru hrál s nějakou rezervou. Snaží se Gugliemovi neublížit a zůstává ke svému příteli loajální. Oproti tomu Guglielmo spadne do hry více a využívá veškerou svou sílu k tomu, aby Dorabella zamilovala do „albánského cizince“.⁴⁴ Guglielmo nemá soucit s kamarádem, říká, že všechny ženy jsou okouzující a krásné, ale nevěrné, ale ve skutečnosti myslí na Dorabellu, snoubenku svého přítele. Svě zlé a sobecké stránky ukázal ve scéně, kde řekl Ferrandovi že, se vše skutečně stalo, protože žádná žena nemůže odolat muži jako je on. Ferrando, zoufalý a vyprovokovaný, se chce všem pomstít. Na konci jsou oba velmi zklamaní, ale díky této lži byli ponaučeni.⁴⁵

Podle libreta se dá říct, že všechny ženy jsou nevěrné; ale hudba nám říká, že každá postava této opery je hodně naivní.⁴⁶

⁴³ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE – (18-19) ISBN 80-85921-85-5

⁴⁴<https://www.youtube.com/watch?v=NJYsGOI4kkg>

⁴⁵ Wolfgang Amadeus Mozart COSÌ FAN TUTTE – (18-19) ISBN 80-85921-85-5

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8&t=136s>

5. Così fan tutte v Čechách

První premiéra opery *Così fan tutte* v Českých zemích byla uvedena v roce 1791 v Praze ve Stavovském divadle, tehdejším Nosticově divadle. S největší pravděpodobností bylo provedeno v původním italském jazyce⁴⁷.

Potom v sezóně 1790/91 byla opera *Così fan tutte*, hrána jako singspiel, v německém jazyce.

V českém překladu byla opera v českých zemích uváděna poprvé 9. ledna 1831, ve Stavovském divadle v Praze. Uvedení dirigoval František Škroup. Stejně jako ve francouzské a německé verzi byl zde vytvořen překlad libreta. Přeložil ho Jan Nepomuk Štěpánek. Názvy české verze byly: "Jedna jako druhá anebo Zkouška milujících",

„Tak to dělají všechny“,

„Škola milenců“,

„Ženy jsou ženy“.

Opera byla nejen uváděna v češtině, ale také postavy dostaly česká jména.

Fiordiligi - Květolína

Dorabella - Krasomíla

Ferrando - Krasomil

Giglielmo - Květolem

Despina - Rychlánkem

Později následovaly úspěšnější uvedení opery:

- "Tak to dělají všechny", premiéra 26.11.1924, ve Stavovském divadle,
- "Ženy jsou ženy", premiéra 23.05.1931, ve Stavovském divadle,
- "Škola milenců", premiéra 27.02.1970, Tylovo divadlo - Stavovské divadlo,
- „*Così fan tutte*“, premiéra 29.03.1990, ve Smetanovém divadle - v dnešní Státní opeře,
- „*Così fan tutte*“, premiéra 18.06.1998, ve Stavovském divadle,

⁴⁷ REGLER-BELLINGER, WINKING, SCHENCK, Opera: velká encyklopedie

- "Così fan tutte", premiéra 18. prosince 2009 v Moravském divadle v Olomouci,
- Wolfgang Amadeus Mozart: "Così fan tutte", premiéra 23.01.2010 Stavovské divadlo Praha,
- W. A. Mozart: "Così fan tutte", premiéra 10.05.2019 v Moravském divadle v Olomouci⁴⁸.

⁴⁸ REGLER-BELLINGER, WINKING, SCHENCK, Opera: velká encyklopedie

6. Così fan tutte na francouzské a německé scene v 19. století

Francie

Kromě německého a českého uvedení byly učiněny důležité pokusy o uvedení Così fan tutte na francouzskou scénu:

- "Così fan tutte" v roce 1809,
- Francouzská organizace "Così fan tutte" - Libreto, které přeložil Le Bailly v roce 1816,
- Kostýmy a rekvizity za provedení "Così fan tutte" - 19. září v roce 1820.

Produkce opery na francouzské scéně se poprvé konala 28. ledna 1809 v divadle Théâtre de l'Impératrice, v Odeonu.⁴⁹ Libreto a název byly dvojjazyčné.

- Così fan Tutte/ o / La Scuola Degli Amanti/ Drama Giocoso/ in due Atti/
- I Toutes font de même/ o / L'école des amants/ Opéra bouffon en deux actes/ lze dnes najít v knihovně v Santa Cecilia v Římě.⁵⁰

Ve francouzské verzi byly změněny názvy a umístění.

La signora Barilli - Fiordiligi

La signora Muraglia - Dorabella

Il signor Barilli - Don Alfonso

Il signor Brida - Ferrando

Il signor Zardi - Guglielmo

La signora Bereyetter - Despina⁵¹

⁴⁹ Odeon je jedním z šesti národních divadel v září 1782 v Paříži ve Francii. Interiér je vybudován v italském stylu a exteriér ve stylu neoklasicistním. Od 7. října 1972 je klasifikován jako historická památka.

https://fr.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A9%C3%A2tre_de_l%27Od%C3%A9on

⁵⁰ Rudolph Angermüller Bemerkungen zu Französischen bearbeitungen es 19.

Jahrhunderts- COSÌ FAN TUTTE Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (67-71)

⁵¹ La signora, Il signor- v př. pan a paní

Pařížská verze je na rozdíl od originálu zjednodušená

Da Pontova verze	Pařížská verze
▪ Umístění - v Neapoli▪ Camera - pokoj▪ Přímořská zahrada s travnatými sedadly a dvěma kamennými stoly. Loď zdobená květinami, s pásovými nástroji.▪ Pokoj s několika dveřmi, zrcadlem a malými stolky - desátá scéna▪ Bohatě osvětlená místnost. Orchester. Stůl pro čtyři osoby se stříbrnou čtyřhrou atd. Čtyři bohatě oblečení služebníci. (Finále druhého dějství)	▪ Umístění - venkovský dům poblíž Neapole▪ Camera - pokoj▪ Zahrada na mořské pláži▪ Pokoj▪ Pokoj se stolem, lampami.

Z třiceti jedné části v původní Da Pontové verzi, v pařížské verzi bylo odstraněno 14 částí. V několika částech například árii Friodilligi „Per pietà ben mio perdona“ a árii Dorabelly „È amore un ladroncello“ k nim byl přidán nový text. Změny lze najít také ve finále prvního aktu, stejně jako v mnoha recitativech. Tato verze vyznívala spíše jako komedie. Celá psychologie opery pravděpodobně nebyla plně pochopena.⁵²

⁵² Rudolph Angermühller Bemerkungen zu Französischen bearbeitungen es 19. Jahrhunderts- Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (67-71)

Druhá verze

- Opera komedie ve třech dějstvích.
- Les amants napolitains, ou la gageure indiscrete - Neapolští milenci nebo indiskrétní sázka.
- Rok představení Così fan tutte - 1816.
- Umístění - v Neapoli.

Alphonse (Alfonso) Bývalý námořní důstojník, velitel přístavu

Fernand (Guglielmo)

Carlos (Ferrando) } Mladí neapolští důstojníci, přátelé Alfonsa

Isabelle (Fiordiligi) Ferrandova milenka

Emilie (Dorabella) Carlosova milenka } dcery bohatého majitele lodi

Delphine (Despina) Následovnice obou sester

Sbor Válečníci; námořníci; lidé z domu

Turečtí otroci, vojenský přístav

Divadlo je přístav: Na jedné straně se zvedají některé budovy a na druhé straně železná brána, která slouží k oplocení zahrady. Tato mříž poskytuje pohled na část zahrady s křídlem budovy, kde je Alphonsův hrad, kde žijí Isabel s Emily, které jsou mu svěřeny do péče.

- Antoine François Le Bailly (1756-1832) francouzský libretista, napsal pro tuto verzi libreto ve francouzštině.
- Louis-François Bertin (1766-1841) udělal hudební aranžmá
- Alexandre Étienne Choron (1771-1834) byl režisér opery

Tato verze požadovala změny a škrty. Byla napsána v místním francouzském jazyce. Z třiceti jedné části se polovina ztratila a dochovalo se pouze patnáct..⁵³ Je zajímavé, že Emily (Fiordiligi) a Isabel (Dorabella) přes Dolphin (Despina) zjistily, že se hra připravuje a že se jejich milenci změní. Dámy i pánové při v tomto zpracování vědí, že všechno je jen komedie. původního textu nebyl naplněn. Hlavní poselství francouzské verze bylo takové, že ženy nejsou tak snadné, jak se zdá.⁵⁴

-Třetí verze opery existuje v pařížských národních archivech a byla uvedena 19. září, 1820. Prameny poskytují informace i o kostýmech a rekvizitách. I v této verzi byla změněna jména rolí.

Fiordiligi - Mademoiselle Naldi

Dorabella - Mademoiselle Laure Cinti

Guglielmo - Monsieur Pellegrini

Ferrando - Monsieur Garcia

Despina - Madame Garcia⁵⁵

Podle dostupných údajů měli herci na jevišti měli bohaté obleky, šaty s obručemi, maskovací oblečení, paruky, vojenské oblečení, boty, podpatky a také bohaté kostýmy pro členy sboru. Používali spoustu rekvizit. Loď pro šest lidí, která byla tažena po jevišti, brýle, notářské dohody, zlaté medailony atd..⁵⁶

⁵³ Rudolph Angermühller Bemerkungen zu Französischen bearbeitungen es 19. Jahrhunderts- Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (67-74str/78-85str)

⁵⁴ Rudolph Angermühller Bemerkungen zu Französischen bearbeitungen es 19. Jahrhunderts- Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (67-74str/78-85str)

⁵⁵ Mademoiselle, Monsieur- pani, pan

⁵⁶ Rudolph Angermühller Bemerkungen zu Französischen bearbeitungen es 19. Jahrhunderts- Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0 (74-76str)

Německo

Opera byla také uvedena ve Frankfurtu, v němčině prvního května 1791, představení uspořádá Carl Davy Stegman. Téměř všechny materiály týkající se prvního uvedení jsou uloženy ve frankfurtské městské knihovně. Německá partitura obsahuje všechny části opery včetně všechny secco recitativy⁵⁷. To odpovídá frankfurtská tradice, která sahá až do roku 1864 a v níž se recitativy nezpívaly, ale mluvily jako dialog; mluvený dialog. Italská opera buffa⁵⁸ byla transformována v německých Singspiel. ⁵⁹ Totéž platilo v případě německých verzí opery Don Giovanni a Figarova svatba. Orchester se skládal z dvaceti devíti hudebníků. V roce 1864 se skupina rozšířila na čtyřicet pět hudebníků. V roce 1796 byla znovu provedena Stegmanova verze, s názvem "Machen sie's alle" (Tak to dělají všechny) a podtitulem "Liebe und Versuchung" (Láska a pokušení). Následovaly další tři představení, ale bohužel všechny pokusy byly neúspěšné.⁶⁰

Poté mezi 1803 až 1860 byla Così fan tutte prováděna v koncertním sále jako samostatná díla kvintety a finále.

V roce 1806 Carl Friedrich Bretzners provedl novou úpravu, která byla přeložena jako "Weibertreue" (Věrné ženy), nebo "Mädchen sind von Flandern" (Dívky z Flander). Tato verze se stala velmi populární. Byla provedena pětkrát v letech 1806-7.

Další verzí bylo „Die Zauberspiegel“; „Kouzelné zrcadlo“. Premiérována byla tato verze 25. května 1823. Opakovala se třikrát, než navždy zmizela z frankfurtského programu.

⁵⁷ Recitativo secco („suchý recitativ“) se zpívá ve volném rytmu diktovaném akcenty slov. Doprovod, obvykle kontinuem (violoncello a cembalo), je jednoduchý a akordický.

⁵⁸ Opera buffa je italský výraz, který znamená „komická opera“. Používal se hlavně pro italské komické opery z 18. století.

⁵⁹ Singspiel je žánr opery. Vyznačuje se mluveným dialogem, který obsahuje soubory, písně, balady a arie, které byly často strofické nebo lidové. Singspiel zápletky jsou obecně komické nebo romantické.

⁶⁰ Nikolaus Westphal Das Aufführungsmaterial des Frankfurter Oper Archivs Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0(91-98)

Toto mistrovské dílo se ve Frankfurtu nehrálo téměř dvacet sedm let. Teprve po stém výročí Mozartových narozenin v roce 1856 byly jeho opery znovu uvedeny na vrchol historického vědomí a s nimi I Così fan tutte, například 27. ledna 1864 se vrátila adaptace "So Mache'n's alle" od E. Devrienta a W. Kalliwoda z roku 1860 ⁶¹.

Toto vydání bylo provedeno třicetkrát až do roku 1892 a bylo nepochybně nejkompletnější produkcí Così fan tutte.

Zpočátku bylo téma opery považováno za nemilosrdný příběh prezentovaný skvělou hudbou. Vynechání árií ve druhém dějství bylo obzvláště běžné. Později režiséři a kritici začali hledali hlubší významy. Dnes je považována za jednu z nejznámějších oper a nejčastěji uváděných.

Così fan tutte lze najít v moderní verzi, s moderním settingem, rekvizitami i kostýmy.⁶²

⁶¹ Režisér a hudební ředitel v dvorním divadle "Karlsruher".

⁶² Nikolaus Westphal Das Aufführungsmaterial des Frankfurter Oper Archivs Così fan tutte Beitrage zur Wirkungschichte von Mozarts Oper. ISBN: 3921733 03 0(91-98)

7. Příběh z budoucnosti HAMU 2018 Zkušenosti s roli Despiny

Role Despiny je rozhodně jednou z podnětnějších rolí, které jsem se kdy učila a zpívala, a také jednou z mých nejoblíbenějších rolí v mém repertoáru. Jako osoba, která je zamilovaná do divadla, jsem si užila každý okamžik, kdy jsem se na roli pěvecky i herecky připravovala. Mozartův elegantní způsob komponování, lehkost v melodii a čistota jsou přítomny v celé opeře. Celá role Despiny je napsána ve středním rejstříku, tudíž ji může provádět soprán i mezzosoprán. Despina, jak jsem zmínila již v kapitole pojednávající o rozboru postav, Despiny je svobodná, sebevědomá, chytrá, živá, mazaná, ale postupně se v příběhu projevují její citlivé stránky. Se změnami postav se mění hlasy a pohyby, v této části, na jevišti není nouze o svobodu a zveličování, přehánění, takže publikum může porozumět hře, kterou Don Alfonso, Despina a dva Albánci hrají se dvěma sestrami. Měla jsem příležitost hrát roli Despiny v projektu „Così fan tutte: příběh z budoucnosti“. Byla to velká spolupráce umělců z hudební (HAMU) z divadelní (DAMU) a filmové (FAMU) fakulty na jednom společném projektu. Premiéry se uskutečnily 30. dubna a 1. května 2018 v Divadle DISK. Opera byla provedena v originálním italském jazyce s českými titulky. Je opravdu zajímavé, jak představit Mozartovu mistrovskou buffu neobvyklým způsobem. Stejný příběh z první premiéry díla v roce 1790 nyní prezentovaný moderním způsobem, tj. opera z 18. století je zobrazovaná jako náš každodenní život a postavy předvádějí dnešní návyky. S rekvizitami, moderními kostýmy, účesy, chytrými telefony, robotickou služkou, s mnoha zvukovými a světelnými efekty. Role Despiny je rytmicky i hudebně složitá, ale díky mému mentorovi a režisérce opery jsem ji zvládla úspěšně nastudovat. Příprava opery začala čtyři měsíce před premiérou. Já osobně, když jsem se učila tuto roli, jsem začínala tím, že jsem prostudovala celou operu a všechny části mé role. Studovala jsem svou roli, četla jsem a zapisovala vše o ní, abych si mohla udělat představu o tom, kdo je Despina, jaký je její způsob myšlení, její touhy, představitivost a cíle. Poté jsem si přeložila text. Roli Despiny hrálo mnoho slavných pěvkyně, včetně Cecilie Bartoli. To mi pomohlo získat představu o roli. Myslím, že je velmi zajímavé, kolik zpěvaček už tuto roli provedlo a jak každá z nich o roli přemýšlí jiným způsobem. Také si myslím, že pro získání představy o orchestraci díla jsou velmi užitečné nahrávky, protože je velmi odlišné provedení s klavírem a provedení s orchestrem.

Role se nikdy neučím podle nahrávky, raději se je učím s klavírem. Hraji si části opery, abych se naučila správnou melodii, což podle nahrávky není možné. Vždy se učím nejprve árie a poté ansámblové části, které považuji za nejsložitější. Při čtení not se zaměřuji na to, jak dlouho je moje role na jevišti, jak dlouho zpívá s jinou rolí kdy dochází k interakci mezi postavami, aby bylo jasné, kde a kdy mám být a jak reagovat. Užila jsem si každý okamžik přípravy opery i představení. V celkovém souhrnu je třeba říci, že operní studio Hamu vytvořilo inscenaci, která však není pouze dávno zastaralou divadelní dramatiky, ale právě naopak jejím současným oživením. Inscenace nabízela nejen úžasnou hudbu Mozarta, ale také skvělé herecké scény. Myslím, že důraz nebyl kladen pouze na hudbu, ale na celý koncept opery (hudební, herecký, estetický). Příkladné rozpořívování scény a herecké momenty bezpečně udrží divákovu pozornost po celou dobu trvání. Tato verze je příkladem toho, jak lze operní umění udělat s elegancí a lehkostí a jak ho mohou přijmout milovníci klasické hudby i průměrný divák. Ze zkušenosti s rolí Despiny a z celého projektu *Così fan tutte*: příběh z budoucnosti HAMU 2018 jsem se dozvěděla mnohem více o klasicismu, tj. o hudbě Mozarta. Práce s různými profesory, korepetitory, zdrojem informací, který jsem četla, mi pomohla ponořit se hlouběji do stylu tohoto žánru. Mohu zmínit, že se to zdá být velmi jednoduché, ale naopak Mozartovou hudbu je skutečně obtížné provést. Myslím si, že zkušenosti, které člověk při studiu Mozartových rolí získá, lze použít a dobře poslouží v jakékoli skladbě. Dozvěděla jsem se mnohem více o opeře buffa, naučila jsem se, jak důležitá je interakce mezi zpěváky na jevišti, to znamená, jak důležité je důkladně znát celou operu, každé slovo každého účinkujícího včetně překladu. Rovněž simultánní interakce s dirigentem, kolegy na jevišti i publikem. Může to znít komplexně, ale je to všechno velmi jednoduché, pokud je to provedeno s láskou a odhodláním. Osobně mi krásná melodie, kostýmy a samotný příběh pomáhají užívat si na jevišti a povzbuzovat mě k práci a lásce k této profesi.

8. Interpretační rozbor árie Despiny

- **In Uomini, in soldati...**
- **Una donna a quindici anni...**

Osobně jsem se s těmito áriemi setkala, ještě když jsem studovala na konzervatoři, ale studiem celé role s větší analýzou a objevením jsem se zabývala až na začátku svého magisterského studia. Musím říci, že je to velmi náročná role ohledně zpěv i hraní.

Před začátkem první árie Despiny „In uomini, in soldati“ - „U mužů, u vojáků“, následuje rozhovor mezi oběma sestrami a Despinou propojený s *accompagnato* recitativy. V rozhovoru jim Despina dává rady, jak se bavit, zatímco jsou jejich snoubenci ve válce. V árii jim říká, jak u mužů, a zejména vojáků, nemá smysl hledat věrnost.

son le primarie lor qualita!

In noi non amano che il lor diletto

Poi ci dispregiano, neganzi affetto,

Ne val da barbari

chieder pieta!

Paghiam o femmine, d'ugual moneta

Questa malefica razza indiscreta.

Amiam per comodo, per vanita!

jsou hlavními jejich kvalitami!

V nás nemilují než své potěšení

pak nás odvrhnou, odeprou nám cit

nemá ani cenu od krutých mužů

žádat slitování!

Platíme, o, ženy toutéž mincí

Této zlovolné chásce dotěrné.

Milujme pro pohodlí, z marnivosti

Jsem koloraturní soprán a obvykle zpívám díla, která obsahují vysoké tóny. V tomto případě to bylo naopak. Celá role je zapsána hlavně ve středním registru. Roli proto mohou hrát jak soprány, tak mezzosoprány. Je důležité držet střední polohu vepředu nasazenému tónu, a plné využití těla.

Ve své interpretaci jsem vycházela především ze všech dostupných informací a ze spolupráce s mým mentorem a režisérkou této opery. Snažila jsem se předvést hudbu, která je melodická a zpěvná. Není možné zazpívat skladbu bez prožitku, bez předchozího čtení a seznámení se s rolí, jinak na posluchače působí nezajímavě. Je důležité diváky uvést do děje, vyprávět příběh v charakteru role Despiny. Také jedna z nejdůležitějších věcí je dikce. Zpěvákovi musí být rozumět,

jinak skladba ztrácí na významu. Dobrá dikce je pro posluchače důležitá, proto je nutné věnovat pozornost italskému jazyku.

Přes lehkou nervozitu jsem byla koncentrovaná, začala jsem s první recitativu zpívat s plným nasazením. Snažila jsem se být tak uvolněná, jak to role vyžadovala, i když jsem byla nervózní. Chtěla jsem pojmout Despina zajímavým způsobem a chtěla jsem posluchače uvést co nejvíce do děje. Myslím, že je mnohem těžší provést komickou operu. Nejtěžší je rozesmát publikum. Ale v tomto případě si myslím, že jsme uspěli. Měli jsme spoustu dobrých recenzí a publikum se opravdu bavilo. Roli jsem si naplno užívala, se všemi kostýmy, které jsme měli, a dalšími náležitostmi. Také energie obou kolegyň, se kterými jsem společně sdílela jeviště, mi pomohla ještě více se dostat do postavy.

- Druhá árie Despiny je „Una donna a quindici anni” - v př. “Žena v patnácti letech”.

V této árii Despina konečně přiměla obě sestry, aby s ní souhlasily a začaly hrát hru s cizinci (jejich snoubenci maskovaní za Albánce).

Dèe saper le maliziette
che innamorano gli amanti
Finger riso, finger pianti
inventar i bei perchè
finger riso, finger pianti
in ventar dei perchè.

Musí znát mazané kousky
jež způsobují, že se zamilují nápadníci
předstírat smích, předstírat pláč,
vymýšlet krásná proč,
předstírat smích, předstírat pláč,
vymýšlet krásná proč.

E qual regina, dall`alto soglio
col posso e voglio
farsi ubbidir
Par chi`abbian gusto
di tal dottrina
Viva Despina che sa servir!

A, jako královna z vysokého trůnu
mohu a chci
způsobit, aby ji poslouchali
zdá se, že nacházejí zalíbení
v takovém učení
At` žije Despina, která umí posloužit!

V krátkosti, jak koketovat s muži, aniž by se do nich zamilovaly.

Scéna se odehrávala u bazénu. Druhá árie byla pro mě náročnější než první, protože jsem se během ní více pohybovala po jevišti. Musela jsem vyjít z bazénu, běžet a tančit na jevišti, zatímco jsem zpívala a snažila se být v kontaktu s

dirigentem. Melodie druhé árie je jako valčík v 6/8 taktu. Jsou v ní některá pomalá místa, staccata, ale mnoho míst v rychlém tempu, která si žádají soustředění, věnování pozornosti intonaci a přemýšlení nad obsahem textu. Zároveň komunikovat se zpěváky na jevišti a také s publikem. Ale vše je mnohem snazší, když se pokusíte užít si okamžiku na jevišti a vydat ze sebe maximum. Opravdu doufám, že v budoucnu budu mít příležitost tuto roli zpívat znovu.

8.1. Text libretto překlad

Příloha č. 1

Così fan tutte: Pracovní překlad. Přeložila Marie Kronbergerová (2005)

▪ **„In uomini, in soldati“**

Via, via! Passaro I tempi da spacciar
queste favole I bambini

Pryč s tym! Jsou pryč ty časy
kde se říkaly tyto pohádky dětem!

In uomini, in soldati

U mužů, u vojáků

sperare fedelta?

věřit ve věrnost?

Non vi fate sentir, per carita!

To ani nevyslovujte, proboha!

Di pasta simile son tutti quanti
son tutti quanti

Z těsta podobného jsou všichni

Le fronde mobili l'aure incostanti

větve v pohybu, vánky proměnlivé

han piu degli uomini stabilita!

mají více než muži stálosti

Mentite lagrime, falliaci sguardi

prolhané slzy, klamné pohledy,

voci inganevoli, vezzi bugiardi

hlasy klamající, půvaby lživé

son le primarie lor qualita!

jsou hlavními jejich kvalitami!

In noi non amano che il lor diletto

V nás nemilují než své potěšení

Poi ci dispregiano, neganzi affetto,

pak nás odvrhnou, odepřou nám cit

Ne val da barbari
chieder pieta!

nemá ani cenu od krutých mužů
žádat slitování!

Paghiam o femmine, d'ugual moneta

Platíme, o, ženy toutěž mincí

Questa malefica razza indiscreta.

Této zlovolné chásce dotěrné.

Amiam per comodo, per vanita!

Milujme pro pohodlí, z marnivosti⁶³

⁶³ KRONBERGEROVÁ, Marie. Don Giovanni na ovocném trhu aneb italské árie ústy pražských pěvců. Unhošť: Via stille, 2017. ISBN 80-238-5629-4

▪ **„Una donna a quindici anni“**

Una donna a quindici anni
Dèe saper ogni gran moda.
dove il diavolo ha la coda,
cosa è bene, e mal cos'è.
Dèe saper le maliziette
che innamorano gli amanti
Finger riso, finger pianti
inventar i bei perchè
finger riso, finger pianti
in ventar dei perchè.
Dèe in un momento dar retta a cento
colle pupille paralr con mille;
dar speme a tutti,
sien belli o brutti
saper nascondersi
senza confondersi
senza arrosire, saper mentire
E qual regina, dall`alto soglio
col posso e voglio
farsi ubbidir
Par chi`abbian gusto
di tal dottrina
Viva Despina che sa servir!

Žena v patnácti letech
musí znát každou velkou modu,
kde čert má ocas,
co je dobré a co je špatné.
Musí znát mazané kousky
jež způsobují, že se zamilují nápadníci
předstírat smích, předstírat pláč,
vymýšlet krásná proč,
předstírat smích, předstírat pláč,
vymýšlet krásná proč.
Musí v jednu chvíli dát za pravdu stu lidí
očima mluvit s tisícem;
dát naději všem,
at` jsou hezcí nebo oškliví
umět se skrýt
aniž by e spletla
aniž by se začervenala, umět lhát.
A, jako královna z vysokého trůnu
mohu a chci
způsobit, aby ji poslouchali
zdá se, že nacházejí zalíbení
v takovém učení
At` žije Despina, která umí posloužit!⁶⁴

⁶⁴ KRONBERGEROVÁ, Marie. Don Giovanni na ovocném trhu aneb italské árie ústy pražských pěvců. Unhošť: Via stille, 2017. ISBN 80-238-5629-4

9. Nejznámější představitelky Despiny

▪ Kateřina Kněžíková

Skvělá česká sopranistka Kateřina Kněžíková s její přirozenou atraktivitou a brilantní barvou hlasu. Pochází ze Severní Moravy. Absolvovala Pražskou konzervatoř a ukončila svá studia na Hudební a taneční fakultě Akademie múzických umění v Praze. V roce 2005 debutovala v Národním divadle v Praze a od roku 2006 je stálou členkou ansámblu. Její operní repertoár zahrnuje Mozartovské a belcantové role, jako Zerlina (Don Giovanni), Vitellia (La Clemenza di Tito), Despina (Cosí fan tutte), Susanna (Le nozze di Figaro), Elvira, Pamina (Die Zauberflöte), Juliette (Roméo et Juliette), Marguerite (Faust),

Adina (L'elisir d'amore), Norina (Don Pasquale), a mnoho dalších.

Hostovala v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, ve Slovenskom národnom divadle v Bratislavě v J. K. Tyla v Plzni, v divadle F. X Šaldy v Liberci, v Opéra de Dijon Theatre de Caen, Opéra Royal de Versailles a Theatre Royal de La Monnaie v Bruselu. spolupracovala s dirigenty jako je J. Bělohlávek, J. Hrůša, R. Jindra, V. Luks, S. Baudo, A. Fisch, M. Guidarini, J. Gaffigan, H. M. Förster, M. Honeck, E. Mazzola a mnoho dalších. Vystupovala s významnými hudebními tělesy z celého světa, jakými jsou BBC Symphony orchestra, Česká filharmonie, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, Camerata Salzburg, Collegium 1704, PKF - Prague Philharmonia, Hessischer Rundfunk Frankfurt am Main, Symfonický orchestr Českého rozhlasu a mnoho dalších.

Je laureátkou řady soutěží, jako například Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v Karlových Varech.⁶⁵

V dotazníku na operu „Così fan tutte“ jsem měla možnost si s ní promluvit o její zkušenosti s rolí Despiny.

- **Jak jste se dostala ke ztvárnění role Despiny, a kolik Vám bylo let?**

KK - Do role Despiny jsem byla obsazena v rámci svého angažmá v Národním divadle, kde jsem byla třetím rokem v angažmá. Bylo mi tehdy 27 let. Premiéra se konala 23.1.2010 ve Stavovském divadle.

- **Co si myslíte o roli? Jaká je podle Vás Despina?**

KK - Despina se dá zpracovat dvěma režijními cestami a vše se samozřejmě odvíjí od režijního záměru. Buď může být pojata jako starší žena, která má mnoho odžito, a tím pádem může dávat svým paním tzv. rady ze života. Nebo to může být jejich vrstevnice, která si s ničím nedělá hlavu. I když je mi sympatičtější první pojetí, tak se inscenační týmy obecně více přiklánějí ke zpracování postavy Despiny jako mladé, rozpustilé a lehkovážné holky. A tak jsem ji ve Stavovském divadle prezentovala i já. Dívka, která nechodí daleko pro slovo, která si tropí žerty a bere vážně pramálo. Častokrát její výroky nejsou opřeny o životní zkušenost. O něco, co buď slyšela od starších, nebo co jí říká její vnitřní intuice. Rozhodně nějaké milostné zkušenosti a pletky má, ale myslím, že tato cesta není tolik hluboká, jako ve srovnání Despiny, která jedná a mluví ze zkušenosti.

- **Můžete nám říci více o svých zkušenostech s touto rolí? Byla to pro Vás náročná role?**

KK - V té době jsem na tom ještě zdaleka nebyla tak technicky dobře, ale rozhodně to nebylo to, co jsem si v daný moment uvědomovala a připouštěla. Člověk toto zpravidla hodnotí až zpětně. Myslím, že nejtěžší na jakékoli větší či

⁶⁵ <https://www.katerinaknezikova.com/biography-c1enr>

hlavní roli je, aby ji člověk zvládl zpracovat jako celek, aby si rozložil síly a aby věděl, co je zapotřebí na jakém místě partitury.

Na druhou stranu bych chtěla zdůraznit, že klasicistní hudba není, vzhledem ke své formě, vůbec snadná. Jak technicky, tak interpretačně. Role Despiny mě určitě potkala ve správnou dobu (v tomto režijním konceptu), ale s odstupem času si myslím, že jsem nebyla tak připravená, jak bych měla a mohla být. Učila jsem se za pochodu a rozhodně jsem se nezabývala tolik hudbou a textem, jako to třeba dělám nyní. Neměla jsem žádný svůj způsob přípravy a tím jsem, myslím, ztratila hodně svého profesního času. Pro mě byla jedinou záležitostí celé role karikovaný zpěv Despiny na konci 1. jednání, kdy se Despina vydává za doktora. Pamatuji si, že mě to stálo dost sil. Neuměla jsem tehdy nakládat s hlasem, aniž bych necítila hlasovou únavu. Byla velká škoda, že nás v tomto nikdo cíleně nevedl a nepomohl přijít na to, jak pitvořit hlas a neublížit si. Ač chceme nebo ne, je to tým ansámblové opery, s velkým množstvím recitativů a také áriemi, které jsou dlouhé a často propojené accompagnato recitativy. Zpracovat tuto operu není vůbec snadné a jen málokterému týmu se to povede, byť obsazení může být skvělé.

Jaký osobní dopad na Vás měl proces přípravy role? A poté premiéra?

KK - Role mě potkala ve správný čas, co se týká hlasového oboru, který jsem před 10 lety zpívala. Naučila jsem se na ní mnohé, ale také si myslím, že jí mnohé dlužím. Dařilo se mi na ní rozvíjet komediální styl, který mi je sice velmi blízký, ale je velkou pravdou, že zahrát lehčí žánr je podstatně těžší než zahrát drama. Komedie nesmí být laciná a podbízivá a vždy se musí jasně stanovit její mantinely. Pokud by mě Despina potkala za dalších 10 let, tak bych se tomu vůbec nebránila, ale samozřejmě by musela být koncepce zcela odlišná.⁶⁶

⁶⁶ Z emailové korespondence Kateřiny Kněžikové 14.04.2020

▪ Cecilia Bartoli

Vynikající zpěvačka a umělkyně Cecilia Bartoli se stala vzorem celé generace mladých hudebníků. Její technika virtuózního zpěvu, její hluboké muzikantství a její schopnost kombinovat umění s vášní a profesionalitou ji učinili prototypem moderní operní zpěvačky. Narodila se v Římě 4. června 1966. V roce 1987 debutovala ve svém rodném městě v „Il barbiere di Siviglia“ (Lazebník sevillský), poté následoval velkolepý začátek světové kariéry. Obdržela mnoho dalších pozvánek, například od Salcburského festivalu, Metropolitní opery New York, Londýnské Královské opery, od koncertních sálů a

festivalů po celé Evropě, v USA, Asii a Austrálii. Na začátku své úspěšné kariéry v roce 1990 zpívala roli Despiny v *Così fan tutte* od Wolfganga Amadea Mozarta s orchestrem Teatro Mercadante di Napoli, dirigoval Salvatore Accardo. A předtím v roce 1989 zpívala roli Dorabelly s berlínskou Filharmonií.

Třicet let pravidelně vystupuje v Curyšské opeře, Pařížské filharmonii, Berlínské filharmonii, koncertním sále v Amsterdamu, hudební společnosti ve Vídni a Elbphilharmonie⁶⁷. Více než 12 milionů prodaných obrazových a zvukových produktů z ní činí nejúspěšnější klasickou umělkyni naší doby.

Od roku 2012 Cecilia působí jako umělecká ředitelka salcburského whitsunského festivalu.

Od roku 2016 pravidelně spolupracuje s monackým orchestrem Musicians of Prince-Monaco. Tento orchestr vznikl z její iniciativy a získal velkorysý patronát knížecí monacké rodiny.

⁶⁷ Elbphilharmonie je koncertní sál v německém Hamburku na poloostrově Grasbrook u Labe. Je to jedna z největších a akusticky nejvyspělejších koncertních sálů na světě.

Cecilia Bartoli je jmenována režisérkou v opeře Monte Carlo a tuto funkci zastává do ledna 2023 jako první žena v historii opery. Debut Cecilie jako Normy v roce 2013 byl velkým úspěchem v její kariéře. V roce 2019 hrála hlavní roli v Händelově opeře Alcina v inscenaci, kterou recenzenti označili za „dar z nebes pro hudební divadlo“. ⁶⁸

⁶⁸ <https://www.ceciliabartoli.com/vita>

▪ Danielle de Niese

Hlas vytvořený pro Mozarta, diva pro 21. století, fenomenální umělkyni Danielle de Niese takto popisuje mnoha časopisů a hudebních kritiků. Danielle de Niese, narozená 11. dubna 1979 v australském Melbourne rodičům ze Srí Lanky.

Daniellina operní kariéra

zahrnovala bezpočet hlavních rolí v takových produkcích jako Figarova svatba, ve které se poprvé představila v MET jako Barbarina v pouhých 19 letech, v *Così fan tutte* ztvárnila Despinu, v titulní roli se objevila v *Orpheovi* a *Eurydice* nebo v *Acisovi* a *Galatee* atd. Na konci roku 2006, když De Nederlandse Opera uvedla dvě Mozartovy a Da Ponteovy opery pod vedením Inga Metzmachera, de Niese zpívala Susannu v *Le nozze di Figaro* a Despinu v *Così fan tutte*.

Danielle vystupovala s newyorskou filharmonií, Clevelandským orchestrem, Symfonií v San Franciscu, Akademií Svatého Martina a mnoha dalšími na světoznámých operních scénách v Paříži, Neapoli, Madridu, Curychu, Berlíně, San Franciscu, Chicagu, Tokiu, Sydney, Královské opeře Covent Garden a dalších.

Její senzační debut v roli Susanny v Mozartově Figarově svatbě v Metropolitní opeře v New Yorku jí přinesla velký úspěch, stejně tak produkce *Così fan tutte* v Metropolitní opeře, kde zpívala roli Despiny, kterou promítá v HD více než 1600 kin v 54 zemích světa.

Danielle De Niese je také jednou z nejslavnějších a nejúžasnějších raných barokních umělkyní. Jejími nejznámějšími nahrávkami jsou Handel Arias z roku 2008 a její čtvrté studiové album *Beauty of the Baroque* (v př. Krása baroka), 2011⁶⁹.

⁶⁹ <https://danielledeniese.com/about/>

Závěr

Tématem práce bylo popsat operu *Così fan tutte* se zaměřením na postavu Despiny. Jedná se o jedno z Mozartových nejdiskutovanějších a nejznámějších oper až do dnešní doby. O operu, která se řadí k vrcholu Mozartovy kariéry. Je to jedna z jeho oper s nejbohatší a nejkrásnější melodií, s velmi zajímavým a neobvyklým příběhem. A právě z ní pochází role, která pro mě byla velkou výzvou, byly jedním z důvodů, proč jsem se rozhodla zvolit téma této práce. Cílem této práce bylo tedy vytvořit analýzu jedné z hlavních rolí, roli Despiny. Popsat mojí vlastní zkušenost a přípravu. Také jsem chtěla ukázat rozdíl mezi představením prvního uvedení *Così fan tutte* a dnes.

Abych získala jasnější obraz o původu díla, potřebovala jsem zjistit více o tehdejší životě Da Ponteho a Mozarta a o životě ve Vídni v tehdejší době. Popsat období před a období, kdy došlo k vzniku opery. Potom jsem se věnovala vzniku díla a jeho základním dílčím aspektům. Později jsem se zaměřila na hlavní téma, tj. představením prvního a dalších uvedení *Così Fan Tutte* v Německu, Francii a Čechách, stejně jako projekt moderní inscenace opery na hudební fakultě HAMU. Popsala jsem zkušenosti s rolí přípravou, rozbor a popis interpretace, jež by mohla být přínosem pro budoucí zpěvačky, které budou chtít tuto roli nastudovat.

V poslední části jsem se zmínila o vynikajících interpretkách Kateřině Kněžíkové, Cecilie Bartoli a Danielle de Niese, jejichž výkony mi dodaly motivaci a inspiraci pro vlastní podání role.

Měla jsem tedy příležitost promluvit si s jednou z úspěšných českých sopranistek Kateřinou Kněžíkovou o roli Despiny, o jejích vlastních zkušenostech a názoru na operu. Na základě jsem udělala analýzu obou árií Despiny a jejich překladu do češtiny.

Mohu říci, že podrobná analýza této práce, pro mne představovala veliký přínos. Všechny informace, které jsem zjistila o opeře, její pokrok a vývoj, další názory a zkušenosti týkající se role Despiny, její hudební a herecká interpretace mě obohatila a přinesla jiný rozměr v náhledu na celou operu. Získala jsem tak

odpověď na otázky, proč je dodnes tato opera nejdiskutovanější, jak ostatní země tento příběh vnímají. A jak ho byly schopny v dané době přijímat, či nikoli. Velmi doufám, že v budoucnu budu mít příležitost vrátit se k roli Despiny znovu, abych mohla využít všechny znalosti, které jsem získala, a pokusit se zahrát roli zralejším hudebním a hereckým způsobem.

SEZNAM LITERATURY

"*Così fan tutte: Beiträge zur Wirkungsgeschichte von Mozarts Oper* (1978) ISBN: 3921733 03 0

KRONBERGEROVÁ, Marie. *Don Giovanni na ovocném trhu aneb italské árie ústy pražských pěvců*. Unhošť: Via stille, 2017. ISBN 80-238-5629-4

Ludwig Finscher *Mozarts musikalische regie, eine musikdramaturgische analyse. Così fan tutte Beiträge zur Wirkungschichte von Mozarts Oper*. ISBN: 3921733 03 0

Mozart's Da Ponte operas: The Marriage of Figaro, Don Giovanni, Così fan tutte by Burton D. Fisher

The New Grove Dictionary of Opera, edited by Stanley Sadie, ISBN 0-19-522186-9

Mozart's Da Ponte operas: The Marriage of Figaro, Don Giovanni, Così fan tutte by Burton D. Fisher ISBN-10 : 0979002109 ISBN-13 : 978-0979002106

Mozart, W. A., *Così fan tutte: takové jsou všechny: komická opera o dvou dějstvích* (1908)

Mozart, W. A. *Così fan tutte: opera buffa o dvou dějstvích* (1960)

Wolfgang Amadeus Mozart *COSÌ FAN TUTTE* Národní divadlo ISBN 978-80-7258-333-1

Opera- Průvodce operní tvorbou 11.vydání Anna Hostomská a kolektiv ISBN 978-80-205-0637-5

The Concise Oxford Dictionary of Opera, second edition- Harold Roenthal and John Warrack ISBN 019 3113221

Wolfgang Amadeus Mozart *COSÌ FAN TUTTE* ISBN 80-85921-85-5

REGLER-BELLINGER, WINKING, SCHENCK, *Opera: velká encyklopedie*

Seřazené Mozartovy opery podle Köchlova seznamu/ 1 Seznam oper a oratorií W. A. Mozarta. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: (https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_oper_a_oratori%C3%AD_W._A._Mozarta, n.d.)

San Diego OperaTalk! with Nick Reveles: Cosi Fan Tutte

<https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8&t=136s>, n.d.

<https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

The New Grove Dictionary of Opera, edited by Stanley Sadie, ISBN 0-19-522186-9

<https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

Diana Damrau - About singing Mozart <https://www.youtube.com/watch?v=8-r1XFz-zYg>

<https://improvingpianists.com/2019/06/18/context-philosophy-and-musico-dramatic-relationships-in-cosi-fan-tutte/>

Analysis of Mozart's "Cosi fan tutte"

<https://www.youtube.com/watch?v=NJYsGOI4kkg>

<https://www.youtube.com/watch?v=Vx39EZ8J5N8&t=136s>

<https://www.katerinaknezikova.com/biography-c1enr>

<https://www.ceciliabartoli.com/vita>

<https://danielledeniese.com/about/>

emailové korespondence Kateřiny Kněžíkové 14.04.2020

Přílohy

Příloha č.2

První plakát v divadelní inscenaci Národního divadla v roce 1919 Stavovská. Stavovské divadlo se stala další scénou Národního divadla v Praze

50: Kostümfoto der Premiere am 23. 11. 1929 Staatsoper Wien, Maria Gebhardt (Fiordiligi) und Wanda Achsel (Dorabella)

51: Kostümfoto der Premiere am 23. 11. 1929 Staatsoper Wien Karl Hammes (Guglielmo) und Karl Hauss (Ferrando)

Příloha č.3

Fotografie kostýmu z premiéry 21. listopadu 1929 ve Vídeňské státní opeře, Maria Gebhardt (Fiordiligi) a Wanda Achsel (Dorabella), Karl Hammes(Guglielmo) a Karl Hauss (Ferrando)

Příloha č.4
Fotografie z inscenace Cosi Fan Tutte,
Příběh z budoucnosti, HAMU 2018

Příloha č.5
Plakát světové premiéry 26. ledna
1790 ve starém vídeňském
Burgtheateru

1: Theaterzettel der Uraufführung am 26. Januar 1790 im alten Burgtheater, Wien